

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

Finansministeren

Postmottak Skriftlige spørsmål

Deres ref

Vår ref
22/1170 -

Dato
3 .03.2022

Spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 1359 fra representant Tina Bru

Jeg viser til brev 23. februar 2021 fra Stortingets president vedlagt spørsmål fra representanten Tina Bru til skriftlig besvarelse:

Spørsmål:

Hvordan kan skattesystemet brukes til å kompensere husholdningene for høye strømpriser på en målrettet og sosial måte, slik at det offentliges ekstraordinære overskudd fra høye strømpriser kommer vanlige folk til gode?

Begrunnelse:

Offentlig sektor eier samlet sett om lag 90 pst. av vannkraftproduksjonen i landet. Kraftproduksjonen er underlagt et eget skatteregime, og det er Statnett som står for salg av strøm til utlandet. Høye strømpriser er et fordelingsproblem, hvor store verdier overføres fra husholdninger og bedrifter til offentlig sektor. Et godt bilde på dette er de store overskuddene vi nå ser i Statkraft.

Overføring av inntekt er mer effektivt som kompensasjon enn subsidier. Skattesystemet utgjør normalt den mest effektive måten å omfordele inntekter og har mekanismer for å treffe sosialt. Subsidier gir mest støtte til dem med høyt forbruk og ikke nødvendigvis dem med størst behov for hjelp. Over tid kan subsidier også føre til høyere priser og dårligere ressursbruk i samfunnet, dersom subsidier for eksempel gjør det mindre lønnsomt å investere i ENØK-tiltakene vi trenger for å redusere forbruket. Overføring av inntekt over skattesystemet vil ikke ha disse negativene sidene.

Svar:

Økte overskudd hos kraftprodusentene gir økte inntekter til fellesskapet gjennom økt skatt og økte utbytter. Det offentlige eierskapet til denne fornybare evigvarende ressursen har vært truet av politiske privatiseringsiver, men er intakt og tjener oss vel. Grunnrenteskatten på vannkraft tar utgangspunkt i spotprisene og varierer derfor med prisene. I dagens situasjon med høye priser blir også skatteinntektene høye, i en lavprisperiode blir det motsatt. Bruken av oljepenger målt med det strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskuddet tar utgangspunkt i et anslag på strukturelle skatter og avgifter. Dette gjøres for å fange opp den underliggende innretningen av budsjettpolitikken. Inntektene vil over tid uansett komme folk til gode, også om de brukes til å finansiere det offentliges utgifter.

De ekstraordinært høye strømprisene i det sørlige Norge påvirker økonomien til mange. Regjeringen har derfor lagt frem en rekke forslag for å lette situasjonen. Totalt utgjør strømtiltak på statsbudsjettet over 15 mrd. kroner, hvorav 400 mill. kroner i 2021 og resten i 2022. Redusert elavgift utgjør 2,9 mrd. kroner (hvorav 316 mill. kroner bokføres i 2023), mens det resterende er ulike støtte- og overføringsordninger.

Prinsipielt er jeg enig i flere av momentene som trekkes frem i begrunnelsen for spørsmålet. En generell inntektsoverføring kan gi mer effektiv ressursbruk for samfunnet enn en prissubsidie, fordi overføringen i mindre grad påvirker prisene for – og dermed forbruket av – ulike varer og tjenester. Dette fungerer imidlertid mindre effektivt ved store dramatiske sjokk i prisbildet som vi har sett i vinter i strømmarkedet.

Ved uforutsigbare, store endringer på kort tid kan den enkelte ha små muligheter til å tilpasse seg, og det kan være nødvendig med en treffsikker kompensasjonsordning for å treffe de som raskt må tilpasse seg. Det kan derfor være vanskelig å treffe de berørte tilstrekkelig godt gjennom en inntektsoverføring. Skattelettelse fungerer i stor grad likt som en inntektsoverføring. Grupper som ikke betaler skatt, for eksempel studenter med inntekt innenfor frikortgrensen og minstepensjonister uten vesentlige andre inntekter, vil eksempelvis ikke kunne få effekt av skattelette.

Selv om personer med høy inntekt ofte kan ha høyere strømforbruk enn personer med lav inntekt, er det usikkert hvor nær sammenhengen mellom inntekt og strømkostnader er. Her er det også relevant at strømprisene i vinter har variert sterkt mellom de fem prisområdene. I tillegg er strømforbruket for eneboliger gjerne større enn for leiligheter. Det varierer hvilken type bolig som er mest vanlig i ulike områder av landet, som også gir en geografisk dimensjon. Samtidig kan større hus ha alternative varmekilder, som vedfyring.

Jeg mener at en reduksjon av personskatt i vinter ikke ville vært godt egnet som en situasjonsbetinget kompensasjon for høye strømpriser. En skattelettelse i vinter ville først få effekt for den enkeltes økonomi ved skatteoppgjøret våren 2023, med mindre forskuddstrekket i 2022 ble endret. Selv ved en endring av skattekortet ville effekten av

lettelsen bli fordelt over de resterende månedene i 2022. Det tilsier at en skatteendring ikke er egnet dersom den skal få effekt raskt.

Skattesystemet kan også være lite egnet for å tilbakeføre statlige merinntekter til folk dersom disse merinntektene svinger mye fra år til år. Dette ville i så fall bety at satser eller beløp i skattesystemet måtte justeres i takt med svingende priser. Tabell 1 viser anslag for statens påløpte inntekter og utgifter som i stor grad antas å bli påvirket av kraftpris, der det har vært mulig å lage anslag. Tabellen gir ikke en fullstendig oversikt over virkningene for staten, men illustrerer variasjonen fra år til år.

Tabell 1 Anslåtte virkninger for staten ved økt kraftpris. Mill. 2021-kroner

Inntekt/utgift ¹	Virkning	Anslag			Gjennomsnitt 2010– 2020	Differanse fra gjennomsnitt 2010–2020	
		2019	2020	2021		2020	2021
Grunnrenteskatt ²	+	9 500	2 100	18 400	6 500	-4 400	11 900
Skatt på alminnelig inntekt	+						
Elavgift	-						
Merverdiavgift ³	0 (?)						
Utbytte fra Statkraft ⁴	+	6 800	3 800	9 700	5 000	-1 200	4 700
Strømutgifter (offentlig sektor samlet) ⁵	-	-3 700	-1 100	-5 800	-3 100	2 000	-2 700

¹ Indirekte virkninger på andre offentlige utgifter enn strøm, via eventuelt økt lønnsvekst og/eller prisvekst på andre varer og tjenester, er ikke hensyntatt i tabellen.

² Tall for 2020 og 2021 er anslag basert på gjennomsnittlig kraftpris (systempris) på 11,6 øre per kWh i 2020 og 63,4 øre per kWh i 2021. Grunnrenteskatten er lagt om til en kontantstrømskatt fra 2021. Provenyet er derfor ikke direkte sammenlignbart over tid. Tabellen viser påløpte inntekter. Inntektene bokføres året etter.

³ Departementet antar at den samlede omsetningen av varer og tjenester, og dermed også de samlede merverdiavgiftsinntektene, i liten grad påvirkes av endringer i strømprisen.

⁴ Utbytteinntekter er ført på regnskapsåret, ikke året de er utbetalt. Det er også andre forhold ut over kraftpriser som påvirker størrelsen på utbytte fra Statkraft.

⁵ Strømforbruket er basert på elektrisitetsbalansen for 2019. Det er benyttet samme prisforutsetninger som i grunnrenteskatten. Statistikken skiller ikke mellom forbruk i offentlig og privat tjenesteyting. Anslaget her er derfor grovt og delvis skjønsmessig. Private virksomheter innen bl.a. helse og utdanning er ikke skilt ut. Det har heller ikke latt seg gjøre å skille ut strømforbruk i staten fra øvrig offentlig virksomhet.

I andre situasjoner, for eksempel der det er mer varige trendendringer som gir staten merinntekter, er jeg derimot åpen for å se på om disse merinntektene bør tilbakeføres til folk gjennom generelle skatteendringer. Dette må vurderes i den enkelte sak og opp mot andre formål på budsjettet.

Samtidig er det viktig at enkeltmennesket normalt har og tar ansvar i eget liv. Det kan ikke være en ny normal at staten skal tre inn med støtteordninger. Det bør kun vurderes i slike ekstraordinære situasjoner som strømkrisen har vært.

Med hilsen

Trygve Slagsvold Vedum